

Stockholm den 29 mars 2012

R-2012/0328

Till Justitiedepartementet

Ju2012/1549/PO

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 23 februari 2012 beretts tillfälle att avge yttrande över Europeiska kommissionens förslag till direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder och det fria flödet av sådana uppgifter (det s.k. dataskyddsdirektivet för de brottsbekämpande myndigheterna, KOM (2012) 10 slutlig).

Förslaget till nytt EU-direktiv reglerar personuppgiftsskyddet för enskilda personer inom myndigheternas brottsbekämpande arbete. Förslaget ingår i en större, genomgripande reform av skyddet för personuppgifter. Syftet med direktivförslaget är dels att garantera en enhetlig och hög nivå på uppgiftsskyddet, dels att öka det ömsesidiga förtroendet mellan EU-ländernas polis och rättsliga myndigheter för att på så sätt underlätta utbytet av personuppgifter mellan dem.

Till skillnad från den nuvarande regleringen på området (rambeslutet från 2008 om dataskydd), ska det nya direktivet inte bara reglera utbytet av information över gränserna, utan även behandlingen av personuppgifter inom brottsbekämpningen på nationell nivå. Enligt EU-kommissionen ska förslaget leda till stärkt personuppgiftsskydd genom att EU-ländernas nationella lagstiftning blir mer likvärdig. EU-kommissionen vill också komma till rätta med de problem som kan uppstå på grund av att det är svårt att avgöra vad som är nationell eller gränsöverskridande behandling eller vilka uppgifter som kan komma att bli föremål för gränsöverskridande utbyte vid ett senare tillfälle.

En konsekvens av direktivförslaget är att rent nationell personuppgiftsbehandling som i dag inte omfattas av Dataskyddsrambeslutet (2008/977/RIF), kommer att regleras genom en unionsakt. Advokatsamfundet anser att det finns fog att ifrågasätta om en reglering av sådan behandling på EU-nivå är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Advokatsamfundet delar i denna fråga den bedömning som Justitieutskottet har gjort beträffande den del av direktivförslaget som gäller den nationella behandlingen av personuppgifter och att denna strider mot den grundläggande subsidiaritetsprincipen (se Justitieutskottets utlåtande 2011/12:JuU31 Subsidiaritetsprövning av Kommissionens förslag till direktiv om skydd av personuppgifter på det brottsbekämpande området).

Det av Kommissionen anförda växande behovet för medlemsländernas brottsbekämpande myndigheter att utbyta uppgifter för att effektivt kunna bekämpa gränsöverskridande brottslighet och terrorism, kan inte i sig göra att direktivförslaget kan anses förenligt med subsidiaritetsprincipen. Advokatsamfundet anser, trots vad som anføres i direktivförslagets avsnitt 3.2, att det i dag är svårt att se vad som motiverar att EU:s regler om skydd av personuppgifter på det brottsbekämpande området ska utvidgas till att gälla även den nationella behandlingen av personuppgifter. En utvidgad lagstiftning på EU-nivå som omfattar behandling av personuppgifter vid förundersökningar och rättegångar i brottmål, riskerar även att komma i konflikt med EU-ländernas nationella straff- och processrätt. Härutöver anser samfundet att en fristående konsekvensanalys av direktivförslaget saknas.

De dataskyddsregler som omfattas av förslaget tar sikte bland annat på de brottsbekämpande myndigheternas behandling av upplysningar av en registrerad person i syfte att förebygga, utreda, avslöja och lagföra brott. Det torde därför vara möjligt att sådana uppgifter, som kan komma att bli föremål för de brottsbekämpande myndigheternas behandling, är sådana uppgifter som kan omfattas av advokatsekretess, såsom lämnade inom ramen för det förtroliga samtalet mellan en klient och dennes advokat.

Advokatsamfundet noterar dock att det i förslaget inte anges någonting om det särskilda förtroliga förhållandet mellan advokat och klient och den lagstadgade tystnadsplikt som gäller i fråga om sådana uppgifter. Advokatsamfundet anser att det i direktivet klart måste framgå att lagstadgad advokatsekretess och den skyddade kommunikation som gäller för klient och dennes advokat, måste ges företräde framför allmänna regler om dataskydd av personuppgifter.

Sammantaget och mot den nu anförda bakgrunden, kan Advokatsamfundet inte tillstyrka förslaget såsom det ser ut i dag.

Advokatsamfundet anser dock att det finns flera enskilda förslag som materiellt är positiva och som samfundet tillstyrker. Advokatsamfundet ser, särskilt mot bakgrund av den stora mängd uppgifter om enskilda som lagras i bland annat belastningsregister, spaningsregister och misstankeregister, t.ex. positivt på att den registrerades integritet stärks i förhållande till den befintliga svenska dataskyddslagstiftningen.

För det fall direktivförslaget skulle antas, kommer det vid ett genomförande av direktivet krävas ändringar i de svenska lagar som för närvarande reglerar rättsvårdande myndigheters behandling av personuppgifter, däribland, lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (1998:621) om misstankeregister, polisdatalagen (2010:361), lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister, lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar, lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, samt lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet.

Direktivförslaget bygger på de allmänna dataskyddsprinciper som dataskyddsdirektivet 95/46/EG ger uttryck för, men har kompletterats med ett flertal skyddsmekanismer, vilka syftar till att ge den registrerade ett utökat integritetsskydd (exempelvis genom artikel 10 som ålägger den registeransvarige att införa en policy för behandling av personuppgifter, genom artikel 27 som innehåller harmoniserade regler för säkerheten kring behandlingen av personuppgifter, genom artikel 28 som innehåller en skyldighet att informera tillsynsmyndigheten om personuppgiftsbrott, vilket tyvärr har konstaterats förekomma inom den polisiära verksamheten ett flertal gånger, samt genom artikel 29 om information till den registrerade om personuppgiftsbrott).

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg